

การรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยของพนักงานในสถานประกอบการ
ที่มีอัตราการประสบอันตรายจากการทำงานระดับต่ำและสูง

นันทนา คะลา

๒๑ ธ.ค. ๒๕๕๖

324882

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

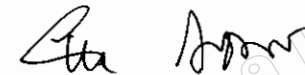
ตุลาคม ๒๕๕๕

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

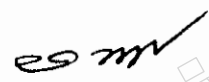
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ นันทนา คะลา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
ของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

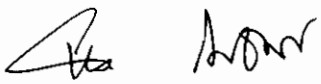

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิวิณา มีประดิษฐ์)

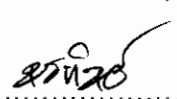

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร.ชิงชัย เมธพัฒน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

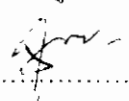

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์วิรัช พฤกษ์ธาราธิกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิวิณา มีประดิษฐ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชิงชัย เมธพัฒน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.พรทิพย์ เย็นใจ)

คณะสาธารณสุขศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
ของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วสุธร ตันวัฒนกุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2555

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปวีณา มีประดิษฐ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร.ชิงชัย เมธพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์วิชัย พงษ์ธารารัตติกุล อาจารย์ประจำภาควิชา อชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และท่านผู้อำนวยการ สมพร ศรีมโนภาส ผู้อำนวยการศูนย์ความปลอดภัยแรงงานพื้นที่ 7 ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ตรวจแก้ไขและวิจารณ์ผลงานทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ ยังได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลจากสถานประกอบการในเขตอำเภอเมือง จังหวัด ชลบุรี และเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพ ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคณิต คุณแม่เสาวณีย์ คะลา น้องสาวที่น่ารักทั้งสอง พี่พิจิตร นื่องภาวิณี เพื่อนร่วมรุ่น วทม. (อชีวอนามัยฯ) รุ่นที่ 1 พี่ ๆ ที่ศูนย์ความปลอดภัยแรงงาน พื้นที่ 7 และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้อำนาจใจ เกื้อหนุนและสนับสนุนเสมอมา ทำให้ผู้วิจัยสามารถฟันฝ่าบททดสอบนี้ไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบเป็นกตัญญูตเวทิตาแด่ บพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่านานนี้

นันทนา คะลา

51913125: สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย; วท.ม. (อาชีวอนามัยและความปลอดภัย)

คำสำคัญ: วัฒนธรรมความปลอดภัย, อัตราประสบอันตราย คนงานในสถานประกอบกิจการ

นันทนา คะลา: การรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยของคนงานในสถานประกอบกิจการที่มีอัตราการประสบอันตรายจากการทำงานระดับต่ำและสูง

(THE WORKS PERCEPTION OF SAFETY CULTURE IN THE HIGH AND LOW INJURY SEVERITY RATE ENTERPRISES) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ปวีณา มีประดิษฐ์,

Dr.Ph, ชิงชัย เมธพัฒน์, Ph.D. 96 หน้า ปี พ.ศ. 2555.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยของคนงานในสถานประกอบกิจการที่มีอัตราการประสบอันตรายจากการทำงานระดับต่ำและสูง กลุ่มประชากรในการศึกษาครั้งนี้ เป็นคนงานสถานประกอบกิจการที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกองทุนเงินทดแทน พ.ศ. 2553 จำนวน 83 แห่ง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 เป็นสถานประกอบกิจการที่มีอัตราการประสบอันตรายต่ำ จำนวน 65 แห่ง และกลุ่มที่ 2 เป็นสถานประกอบกิจการที่มีอัตราการประสบอันตรายสูง จำนวน 18 แห่ง หากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทราโวยามาเน ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2555 โดยการส่งแบบสอบถามการรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัย 7 ปัจจัย ได้แก่ การส่งเสริมในด้านความปลอดภัย หัวหน้างาน/ จป./ คณะกรรมการความปลอดภัย การส่งเสริมในด้านความปลอดภัย สภาพะความปลอดภัยในองค์กร ผลกระทบจากการรายงานเหตุการณ์ พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความปลอดภัย การรายงานผลการสอบสวนอุบัติเหตุ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ ทางไปรษณีย์ และได้รับแบบสอบถามตอบกลับจากสถานประกอบกิจการที่มีอัตราการประสบอันตรายต่ำ จำนวน 396 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และจากสถานประกอบกิจการที่มีอัตราการประสบอันตรายสูง จำนวน 207 ชุด คิดเป็นร้อยละ 55.34 ผลการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยของคนงานในสถานประกอบกิจการที่มีอัตราการประสบอันตรายจากการทำงานระดับต่ำและระดับสูง โดยเฉพาะด้านสภาพะความปลอดภัยในองค์กร, พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความปลอดภัย และวัฒนธรรมการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) ดังนั้นควรมีการสร้างการรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยในการทำงานในด้านดังกล่าวให้แก่คนงาน เพื่อลดอัตราการประสบอันตรายลง และควรเพิ่มเติมการศึกษาระดับวัฒนธรรมความปลอดภัยของตัวคนงานเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัย

51913125: MAJOR: OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY; M.Sc.
(OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY)

KEYWORDS: SAFETY CULTURE, INJURY SEVERITY RATE, THE WORKER IN
WORKPLACE

NANTANA KALA: THE WORKER PERCEPTION OF SAFETY CULTURE IN
THE LOW AND HIGH INJURY SEVERITY RATE ENTERPRISES. ADVISORY
COMMITTEE: PARVENA MEPRADIT, Dr.Ph, CHINGCHAI METHAPHAT, Ph.D. 96 P.
2012.

This study is aimed at evaluating the association of worker perception of safety culture between the high and low injury severity rate enterprises. The population in this study were workers at 83 enterprises that were registered with the Compensation Fund in 2010. The population was divided into two groups at the 65 high and 18 low injury severity rate enterprises. Data was collected during the period of March to May 2012 by a questionnaire containing seven aspects of safety culture perception, such as; safety promotion, safety officer/supervisory level/ safety officer professional level and safety committee unit leadership for safety, state of safety, shame and repercussions of reporting, safety learning behaviors, reporting accident investigation, and learning culture. The questionnaires were sent by mail to each enterprise. The participants returned 100% of the targeted number of questionnaires (396 copies) from the low injury severity rate enterprises and 55.34% (207 copies) from the high injury rate enterprises. The results found the association of safety culture perception of workers between the high and low injury severity rate enterprises. Especially, the state of safety and safety learning behaviors and learning culture significantly ($p < 0.05$). Therefore, the safety culture should be created for those items in the workplace toward the employees for reducing the injury rate. Additionally, the safety culture level should be taught to the employees directly to promote the safety culture.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
วัฒนธรรมความปลอดภัย.....	9
การรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัย.....	20
การประสบอันตรายจากการทำงาน.....	23
ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยกับ	
การประสบอันตรายจากการทำงาน.....	26
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	28
รูปแบบการวิจัย.....	28
ประชากร.....	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	30
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	34
4 ผลการวิจัย.....	32
ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร.....	36
ความถี่และร้อยละของระดับการรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัย.....	39
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
5 อภิปรายและสรุปผล.....	67
สรุปผล.....	67
อภิปรายผล.....	70
ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	74
บรรณานุกรม.....	76
ภาคผนวก.....	82
ภาคผนวก ก.....	83
ภาคผนวก ข.....	85
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	96

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 สรุปความหมายของวัฒนธรรมความปลอดภัย.....	11
2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	37
3 ร้อยละความถี่ของการรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยในการทำงาน กลุ่มสถานประกอบกิจการที่มีอัตราการประสบอันตรายจากการทำงานในระดับต่ำ...	42
4 ร้อยละความถี่ของการรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยในการทำงาน กลุ่มสถานประกอบกิจการที่มีอัตราการประสบอันตรายจากการทำงานในระดับต่ำ...	52
5 ร้อยละความถี่ของระดับการรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน ในสถานประกอบกิจการที่มีอัตราการประสบอันตรายจากการทำงานระดับต่ำ และระดับสูง.....	61
6 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมความปลอดภัยในการทำงาน (รวมด้าน) ของพนักงานในสถานประกอบกิจการที่มีอัตราการประสบอันตรายจากการทำงาน ระดับต่ำ และระดับสูง.....	63
7 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ด้านการส่งเสริมความปลอดภัย ของพนักงานในสถานประกอบกิจการที่มีอัตราการประสบอันตรายจากการทำงาน ระดับต่ำ และระดับสูง.....	63
8 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ด้านหัวหน้างาน/จป./คณะกรรมการความปลอดภัย มีการส่งเสริมในด้านความปลอดภัยของพนักงานในสถานประกอบกิจการที่มี อัตราการประสบอันตรายจากการทำงานระดับต่ำ และระดับสูง.....	64
9 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ด้านสภาวะความปลอดภัยในองค์กร ของพนักงานในสถานประกอบกิจการที่มีอัตราการประสบ อันตรายจากการทำงานระดับต่ำ และระดับสูง.....	65
10 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ด้านผลกระทบจากการรายงานเหตุการณ์ ของพนักงานในสถานประกอบกิจการที่มีอัตราการประสบ อันตรายจากการทำงานระดับต่ำ และระดับสูง.....	65
11 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความปลอดภัย ของพนักงานในสถานประกอบกิจการที่มีอัตราการประสบ อันตรายจากการทำงานระดับต่ำ และระดับสูง.....	66

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
12 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ด้านการรายงานผลการสอบสวนอุบัติเหตุ ของพนักงานในสถานประกอบกิจการที่มีอัตราการประสบอันตรายจากการทำงาน ระดับต่ำ และระดับสูง.....	67
13 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ด้านวัฒนธรรมการเรียนรู้ของพนักงานในสถานประกอบ กิจการที่มีอัตราการประสบอันตรายจากการทำงานระดับต่ำ และระดับสูง.....	68

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 อัตราการประสบอันตรายต่อคนงาน 1000 ราย ปี 2550-2554.....	2
2 ขนาดสถานประกอบกิจการที่คนงานได้รับอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน สูงสุด 5 อันดับแรก ปี 2550-2554.....	3
3 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	5
4 รูปแบบวัฒนธรรมความปลอดภัยของโดมินิค โคปเปอร์ (Dominic Cooper).....	17
5 รูปแบบทฤษฎีโดมิโนทั้ง 5 ชั้นของเฮนริช.....	24
6 รูปแบบพีระมิดอุบัติเหตุ.....	25
7 สูตรการคำนวณการประสบอันตรายกรณีหยุดงานเกิน 3 วัน.....	26
8 ขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มประชากร.....	29